

Hodnotící zpráva projektu

Konopáček, E. Co...
in Marky, Čm... Kvalitativní
o člověku IV. Olomouc, 2005.
city - emoce (abs. listy, listy
fyzický stav (úroveň...
zhrátý k partnerovi

Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: posílení profesních kompetencí absolventů

Název projektu: Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: posílení profesních kompetencí absolventů

Řešitel projektu: Ústav pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Arna Nováka 1, 602 00 Brno

Realizační tým: Mgr. Roman Švaříček, Mgr. Klára Šedřová, Ph.D., Mgr. Jitka Vidláková, Mgr. Martin Sedláček, Mgr. Petr Novotný, Ph.D., doc. PhDr. Milada Rabušicová, Ph.D.

Registrační číslo projektu: CZ.04.1.03/3.2.15.1/0153

Trvání projektu: 25. 10. 2005 – 24. 10. 2007

Webové stránky projektu: www.phil.muni.cz/ped/kvalita

Projekt spadá do Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů, který je součástí schématu Evropského sociálního fondu. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Obsah

I. Úvod	3
II. Realizace klíčových aktivit	4
III. Indikátory a evaluace, publicita projektu a jeho udržitelnost	13
IV. Závěr	15
Příloha A. Závěrečné práce v e-learningovém kurzu Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.	17
Příloha B. Odborné články a publikace	20
Příloha C. Obsah knihy Učební materiály pro kvalitativní výzkum v pedagogice	22
Příloha D. Vybrané obhájené ročníkové, bakalářské, magisterská a disertační práce	23

I. Úvod

Kvalitativní výzkum je důležitým soudobým fenoménem společenských vědních oborů a stal se zajímavou a užitečnou alternativou, resp. vhodným doplňkem tradičních kvantitativních přístupů, jejichž výsledky – byť mnohdy jasněji prokazatelné a snáze interpretovatelné – v řadě případů nedostatečně rozkrývají podstatu sledovaného jevu. Kvalitativní postupy právem vzbuzují velkou pozornost, neboť jejich rozmanitost a širší pojetí vyžaduje nejen i značnou dávku kreativity a důvtipu výzkumníka, ale ukázněnosti, respektu a jisté „pokory“ týkající se interpretace získaných poznatků. Je tedy bezesporu užitečné a chvályhodné, že vedle řady publikačních snah o spíše teoretické vysvětlení zásad a principů kvalitativní metodologie, vznikl projekt, který má za cíl rozvíjet mj. i konkrétní dovednost realizovat kvalitativní výzkum a propojit jej se skutečnými problémy praxe.

Cílem hodnoceného projektu je posílit odbornou kvalifikaci absolventů pedagogických oborů vysokých škol, a tím ovlivnit jejich uplatnění na trhu práce. Základní ideou je vyškolen studenty v takových výzkumných technikách, které mohou být s konkrétním užitkem realizovány v organizacích a institucích zabývajících se výchovou, vzděláváním a sociální péčí, do nichž absolventi pedagogických oborů směřují.

Předmětem hodnocení je způsob realizace klíčových aktivit ve vztahu k naplnění cílů projektu, širší přínosů pro cílové skupiny, publicita projektu a udržitelnost základních záměrů a zázemí, které v průběhu projektu vzniklo.

II. Realizace klíčových aktivit

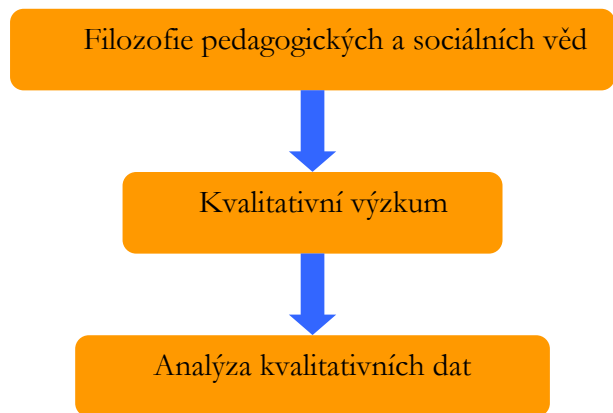
Řešitelé projektu se zavázali k následujícím klíčovým aktivitám:

Klíčová aktivita č. 1	Vytvoření kurikula pro výuku metodologie kvalitativního výzkumu v pedagogických vědách
Klíčová aktivita č. 2	Vytvoření virtuálního znalostního prostředí a šíření informací
Klíčová aktivita č. 3	Vytvoření nevirtuálního znalostního prostředí a šíření informací
Klíčová aktivita č. 4	Podpora a vedení výzkumu
Klíčová aktivita č. 5	Spolupráce studentů a organizací jako potencionálních zaměstnavatelů

V následující části budou hodnoceny jednotlivé klíčové aktivity s respektem k jejich vzájemným souvislostem a návaznostem.

Klíčová aktivita č. 1: Vytvoření kurikula pro výuku metodologie kvalitativního výzkumu

Základem pro řadu vzdělávacích aktivit projektu je tvorba kurikula pro výuku kvalitativní metodologie. Na tomto základě vznikly nové kurzy a semináře, které se staly relevantní součástí studijních programů pro studenty pedagogických oborů na FF MU. Jde o následující kurzy (vztahuje se i k aktivitě 4):

Struktura kurzů je prezentována na webových stránkách projektu <http://www.phil.muni.cz/ped/kvalita/>. Kurzy jsou součástí řádné nabídky předmětů v jarních a podzimních semestrech akademického roku, dostupné z IS MUNI. Jedním z pilířů kurzu je e-learningové prostředí FF MU ELF; u studentů je tímto podporována také schopnost využívat pro učení informační technologie. Registrace do kurzů je přednostně umožněna studentům Ústavu pedagogických věd FF MU, nabídka vstupu je však otevřena i pro ostatní studenty MU. O nabízené kurzy byl mezi studenty velký zájem a v průběhu dvou semestrů (podzim 2006 a jaro 2007) bylo celkem podpořeno 131 studentů.

O užitečnosti kurzů, zájmu studentů a odborné kvalitě vedení kurzů svědčí zpětná vazba studentů. Za všechny uvádíme tři citace z evaluačních dotazníků pro studenty:

„Moc pěkně - prakticky řešené. Cení si konstruktivní kritiky. Zatím nejlepší předmět na ÚPV.“

„Velmi užitečný a výborně pojatý seminář. Oceňuji praktičnost, učení se konáním. Tedy neučím se z knížek, jak má výzkum vypadat, ale sama ho podle instrukcí dělám.“

„Poněkud časově náročné a na konci po vši té práci si člověk řekne, že je výzkum na houby a teď už by to udělal úplně jinak:) což je nejspíš cílem kurzu, takže přínosné...!“

Tvorba kurikula pro výuku kvalitativní metodologie probíhala ve spolupráci s několika českými a zahraničními odbornými pracovišti, jmenovitě s doc. RNDr. Janem Hendlem z Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze, prof. PhDr. Peterem Gavorou, CSc. z Pedagogické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, s odborníky z Pedagogické fakulty Univerzity v Cambridge (Velká Británie), Fakulty prostorových studií Univerzity v Groningenu (Nizozemí) a Pedagogického institutu Univerzity v Londýně (Velká Británie).

Klíčová aktivita č. 2: Vytvoření virtuálního znalostního prostředí a šíření informací

Internetové stránky projektu vznikly hned v počátcích jeho zahájení a jsou průběžně inovovány. Obsahují hlavní informace o projektu, informace o aktuálních akcích, pozvánky do kurzů, informace o proběhlých akcích a jejich rámcové zhodnocení s fotodokumentací, odkazy na texty a literaturu, online texty a práce studentů (virtuální knihovna), další výstupy z projektu, kontakt na partnery apod., a umožňují vstup do elektronického semináře/kurzu.

Distanční e-learningový kurz Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách

(vztahuje se ke klíčovým aktivitám 1, 2 a 4)

E-learningový kurz byl zaměřen na teoretickou i praktickou podporu skutečně realizovaných projektů, probíhal v časovém rozmezí 2. 10. 2006 – 2. 3. 2007 v již zmíněném elektronickém prostředí ELF, který je spravován FF MU. Kurz byl poskytován zdarma všem účastníkům – především studentům doktorských a magisterských studijních programů MU. E-learningový kurz byl také určen pro 10 studentů Katedry pedagogiky Univerzity v Ostravě. Za e-learningové podpory prováděli účastníci kurzu

(41 studujících, 15 podpořených účastníků) vlastní výzkum, který byl průběžně konzultován odborníky. Ohlasy účastníků svědčily o tom, že zvolená cesta konstruktivistické výuky založené na aktivní samostatné práci a dialogu s tutorem se ukázala jako plodná a užitečná. Za všechny uvádíme tři citace z evaluačních dotazníků pro účastníky:

„Celkově jsem si prohloubila znalosti v oblasti kvalitativního výzkumu, a to tou nejlepší možnou cestou: Byla jsem donucena zkusit si jej na vlastní kůži, od začátku až dokonce, bylo mi umožněno dělat chyby a poučovat se z nich a zjistit, že to není žádná nuda.“

The screenshot shows a web interface for the course 'Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách'. The main content area features a banner with logos for 'esfi', the European Union, 'MŠMT', and the Czech Republic, along with the text 'KVALITATIVNÍ VÝZKUM V PEDAGOGICKÝCH VĚDÁCH kurz'. Below the banner, there is a section titled 'Pro koho je kurz určen:' and 'Průběh kurzu:'. The interface includes a left sidebar with navigation options like 'Osoby', 'Činnosti', 'Prohledat fóra', and 'Správa'. On the right, there is a 'Kalendář' for August 2007 and a 'Nadcházející události' section.

„Postřeby svého tutora vnímám jako skutečně největší přínos kurzu. Tím nechci podcenit veškeré studijní materiály, které nám byly poskytnuty. Materiály si můžete nastudovat a výzkum „nějak“ podle nich provést, ovšem to, že máte kritického „partnera ve výzkumu“ dle mé zkušenosti nic nenahradí.“

„Se svým učitelem jsem byla velice spokojená, protože byl výborný v poskytování zpětné vazby. Z jeho reakcí na moje úkoly jsem měl pocit, že se daným úkolem skutečně zabýval a bylo také zřejmé, že je expert. I když jsem s malou dušičkou otevírala e-mail s opraveným úkolem, jsem mu nesmírně vděčná, protože při jeho vedení jsem si uvědomila mnoho důležitých věcí.“

Kurz byl ohodnocen v celofakultní soutěži e-learningových kurzů. Hlavní uznání bylo za *„Velmi pečlivě zpracované studijní materiály, stejně tak jsou dobře promyšleny vazby na úkoly zadávané během kursu studentům, hodnocení úkolů je podrobné, sylabus kursu a základní informace o kursu nadstandardní.“* (citace z ohodnocení kurzu)

Ve vztahu k cílům projektu je významné, že účastníci kurzu získali skutečnou konkrétní zkušenost s realizací kvalitativního výzkumu a po absolvování obdrželi certifikát, který jim přiznává specifickou kvalifikaci a může jim tak významně usnadnit vstup na trh práce. Vybrané závěrečné práce absolventů kurzu jsou dostupné na webu projektu (viz Příloha A.)

[Elektronická podpora všem zájemcům po celou dobu trvání projektu](#)

„Elektronický informační seminář“ poskytuje v rámci e-learningového prostředí FF MU ELF všem zájemcům informace o projektu, vytváří prostor pro diskuse, konzultace, výměnu zkušeností, a tím i další poznatkovou databanku. Do virtuálního semináře se může zaregistrovat každý zájemce o spolupráci.

[Online texty, odkazy a virtuální knihovna](#)

Jádrem virtuálního znalostního prostředí je řada původních odborných textů, které vznikly v průběhu realizace projektu a některé z nich jsou dostupné online široké veřejnosti, stejně jako prezentace z konferencí či realizovaných kurzů. Jde o původní dílčí sdělení či ucelená teoretická pojednání o kvalitativním výzkumu z dílny řešitelů a spolupracovníků projektu; velkou hodnotu mají především texty, které se vztahují k přímo k realizovaným výzkumům a pojednávají o specifických kvalitativních postupech v rámci konkrétního šetření. Zdá se, že právě tato „případová“ sdělení, resp. konkrétní ukázky metodologických postupů jsou užitečnou studijní pomůckou, která české odborné veřejnosti i studentům doposud citelně chyběla.

V českém jazyce tak vznikla zatím ojedinělá online databáze zahrnující nejen konkrétní texty, ale i řadu dalších odkazů na odbornou literaturu, jiné – tematicky příbuzné – internetové stránky apod.

Webové stránky projektu jsou mezi odbornou veřejností a zvláště studenty velmi oblíbené (stránky navštíví za rok více než 10 tisíc lidí); řešitelé projektu jsou po celou dobu trvání projektu vyhledávanými partnery a pomocníky odborníkům i studentům ve věci kvalitativních výzkumných postupů.

Klíčová aktivita č. 3: Vytvoření nevirtuálního znalostního prostředí a šíření informací

Tyto klíčové aktivity byly naplňovány zejména následujícími způsoby:

- reálně uskutečněné odborné přednášky, semináře, workshopy
- původní publikované odborné texty
- skriptu pro metodologii kvalitativního výzkumu
- vznik tematické knihovny (celková hodnota knih přesahuje 300 tisíc Kč)
- zakoupení diktafonů pro potřeby studentského výzkumu.

Přednášky, semináře a workshopy

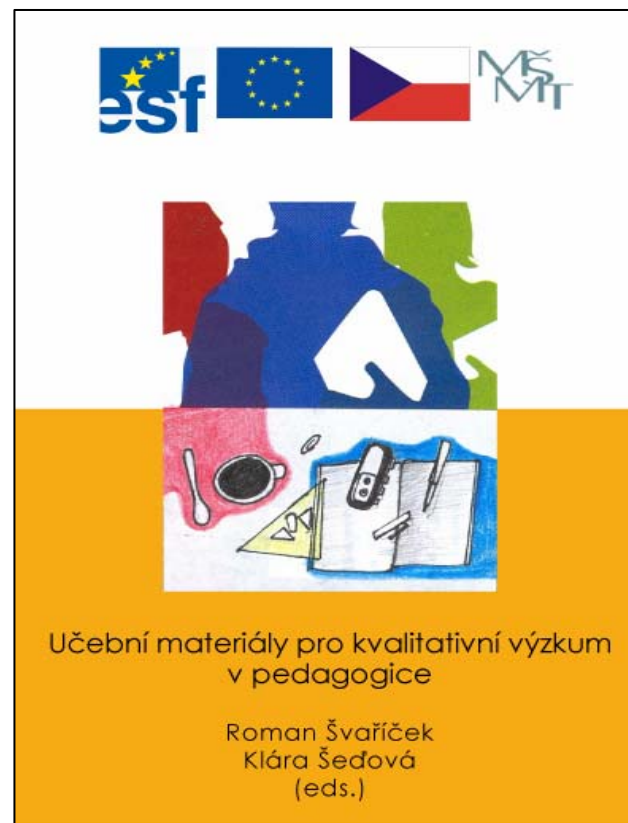
V průběhu realizace projektu byly v souladu s jeho cíli realizovány doktorské semináře na konferencích České asociace pedagogického výzkumu (ČAPV). První proběhl v termínu 5.–7. 9. 2006 v Plzni a hlavními protagonisty dílen byli P. Novotný, M. Sedláček, K. Šedřová. Druhá série přednášek a dílen se konala na konferenci ČAPV ve dnech 12. 9.–14. 9. 2007 v Českých Budějovicích (tři přednášky a tři dílny pod vedením K. Šedřové, K. Červenky, M. Sedláčka, P. Novotného a R. Švaříčka). Seminářů a dílen v rámci konference ČAPV jen v roce 2006 se zúčastnilo 49 zájemců. Konkrétní témata a názvy sdělení jsou zveřejněny na internetových stránkách projektu. Série aktivních vystoupení řešitelů projektu a jejich spolupracovníků na konferencích ČAPV podstatně rozšířila původní cílovou skupinu i na další zájemce z celé ČR. Projekt tak získal celostátní dimenzi a okruh osob informovaných, „nepřímo“ podpořených i aktivně spolupracujících na projektu se významně znásobil. Díky projektu také mohly být plné texty příspěvků z konference vydány v elektronické formě na CD. Z příspěvků se tak stávají volně přístupné učební texty pro studenty.

V rámci projektu se uskutečnilo také několik dalších přednášek, např. D. Bittnerové (*Kvalitativní výzkum dětské hry*, duben 2006, 34 podpořených osob) nebo workshop pro analýzu dat programem ATLAS.ti (6 osob).

Odborné publikace

Za dva roky realizace projektu se jeho pracovníkům podařilo vyprodukovat řadu kvalitních původních textů (23), které nejsou jen „teoretickým pojednáním“ o kvalitativním výzkumu. Jejich význam tkví především v jejich spjatosti s praktickou realizací výzkumu; jde o řadu zajímavých sdělení, která se opírají o konkrétní, již realizované výzkumy, na nichž jsou vysvětlována specifika jednotlivých postupů. Toto paradigma „případového“ publikování má značný výukový potenciál zvláště pro porozumění kvalitativní metodologii, kterou nelze považovat za univerzální, a „správnost postupu“ je mnohdy dána právě specifíkem úkolu. Zdá se tedy, že původní díla autorů publikujících v rámci projektu významně obohacují dosavadní poznatkovou základnu o kvalitativním výzkumu v ČR a přidávají jí nový rozměr (seznam publikovaných textů v odborných časopisech a sbornících je obsahem Přílohy B).

Za hlavní a ucelený výstup je pak možné považovat především skripta kvalitativního výzkumu autorů R. Švaříčka, K. Šeďové a kol. (*Učební materiály pro kvalitativní výzkum v pedagogice*, vydala Masarykova univerzita 2007, 150 výtisků). Ve skriptech je prezentován projekt a jeho hlavní cíle, několik prvních kapitol je věnováno teorii realizace kvalitativního výzkumu a druhá část skript je již věnována konkrétním postupům u jednotlivých výzkumných úkolů řešených kvalitativní metodologií. Zdá se, že tato publikace bude významným, snadno dostupným a především srozumitelným „manuálem“ kvalitativního výzkumu (nejen) pro studenty MU. Volba formátu „skripta“, resp. učební materiál, bude mít rozhodně širší využitelnost a je vhodnější pro vzdělávací účely než původně plánovaná forma sborníku prací (anotace a obsah publikace je v Příloze C).

Knihovna

V průběhu projektu byla zakoupena řada knih, především s výzkumnou tematikou. Zakoupená literatura je a bude i nadále k dispozici studentům i vyučujícím MU; řada zajímavých zahraničních publikací se tak stane dostupnějšími pro zájemce z celé ČR, např. prostřednictvím meziknihovních výměn (seznam zakoupených knih je zveřejněn na webových stránkách projektu a je přístupný také přes katalog knihovny).

Klíčová aktivita č. 4: Podpora a vedení výzkumu

Tato klíčová aktivita je velmi široce definována a jde napříč ostatními aktivitami. Byla naplňována současně řadou dílčích korků, které jsou součástí jiných klíčových aktivit (e-learningový kurz, kurikulum kurzů, přednášky a workshopy apod.).

Převážnou část pozornosti věnovali řešitelé projektu přirozeně hlavní cílové skupině – tedy studentům, kteří měli možnost pod odborným vedením využívat kvalitativní metodologii při tvorbě svých závěrečných prací.

Podpora studentské výzkumné práce

Významným počinem směřujícím k naplnění hned několika cílů projektu (podpora dovedností realizovat kvalitativní metodologii, zvýšení uplatnitelnosti studentů na trhu práce – klíčové aktivity 4, 5) je vedení studentských prací (za využití kvalitativní metodologie) a podpora jejich spolupráce s partnerskými organizacemi. Studentům tak bylo umožněno nejen získat specifickou dovednost, ale také zkušenost z reálné praxe a navázat kontakt s potenciálními zaměstnavateli.

Všichni zájemci z řad studentů měli v průběhu projektu možnost konzultovat i své dílčí výzkumné úkoly s odborníky, hlavní pozornost však byla věnována uceleným výzkumům, které se staly součástí ročníkových, bakalářských, magisterských nebo doktorských prací (v Příloze D je výběrově představeno několik prací). Realizované výzkumy vycházejí z konkrétní praxe a mají pro ni zásadní význam, o čemž svědčí odezvy partnerských institucí (viz webové stránky projektu). Je zřejmé, že projekt umožnil „nadstandardní“ způsob práce se studenty.

Nesporným přínosem také je, že sami řešitelé projektu získávali nové zkušenosti s prací se studenty a ověřovali postupy, které mohou být úspěšně využity v jejich další práci na fakultě. Jasným dokladem úspěšné práce se studenty je přední umístění studentů Ústavu pedagogických věd FF MU v soutěži studentských prací studentů FF MU a FF UK „Cena G. A. Lindnera“, která se konala na FF MU dne 31. 5. 2007.

Počet obhájených ročníkových, bakalářských a diplomových prací na Ústavu pedagogických věd za dobu trvání projektu:

Typ práce	Počet
Ročníková práce	4
Bakalářská diplomová práce	9
Bakalářská oborová práce	2
Magisterská diplomová práce	5
Magisterská oborová práce	1
Disertační práce	1
Kvalitativní výzkum – e-learningový kurz	14
Kvalitativní výzkum – prezenční kurz	18
Celkem	54

Klíčová aktivita č. 5: Spolupráce studentů a organizací jako potencionálních zaměstnavatelů

Hlavním partnerem projektu byla Česká asociace pedagogického výzkumu. Role partnera byla jasně vymezena, šlo zejména o odbornou podporu při realizaci klíčových aktivit, evaluaci a šíření poznatků. Na konferencích ČAPV měl projekt po dobu svého trvání vyhrazen zvláštní prostor (viz klíčové aktivity 3, 4).

Seznam dalších spolupracovníků – institucí, včetně výzkumných témat, která byla v praxi řešena, je zveřejněn na webových stránkách projektu. Úzká spolupráce byla navázána především s některými neziskovými organizacemi (potenciálními zaměstnavateli absolventů), jako např. Agapo, o. s., Škola jako centrum komunity, o. s., Národní centrum pro rodinu, Ratolest, Centrum volného času Lužánky, Hnutí humanitární pomoci, Centrum pro rodinu a sociální péči a jinými subjekty. Řešitelé projektu ve spolupráci s uvedenými spolupracujícími organizacemi identifikovali řadu témat vztahujících se ke konkrétní praxi, které se mohou stát předmětem výzkumu realizovaného kvalitativní metodologií. Přínosy takové spolupráce (pro studenty, partnery i všeobecné poznání) jsou dokladovány pozitivní zpětnou vazbou spolupracujících subjektů.

Studenti, realizující svůj výzkum v partnerských institucích, měli možnost dobře poznat realitu konkrétní praxe a navázat kontakt s potenciálním zaměstnavatelem.

Příklad spolupráce s neziskovou organizací č. 1

Zakázkou, kterou Centrum pro rodinu a sociální péči formulovalo, bylo prověřit efekty kurzu Moje zaměstnání je v mých rukou tak, jak je vnímají samy účastnice kurzu. Úkol zpracovávaly tři studentky magisterského studia, Eva Hajtrová, Jana Reichlová a Lenka Lakotová. V první fázi, kterou realizovaly všechny tři společně v rámci seminární práce ke kurzu Kvalitativní výzkum, sbíraly data prostřednictvím nestrukturovaného pozorování výuky v kurzu a hloubkové polostrukturované rozhovory s účastnicemi. Takto nasbíraná data potom analyzovaly a jejich materiál i analýza sloužily jako podklad k evaluační zprávě k tomuto kurzu.

Mgr. Lenka Zemanová, projektová manažerka Centra pro rodinu a sociální péči, ke spolupráci uvedla: „Studentky (jmenovitě Jana Reichlová, Lenka Lakotová a Eva Hajtrová) pod Vaším vedením provedly a zpracovaly kvalitativní šetření v našem vzdělávacím projektu na podporu žen vracejících se na trh práce a výsledek jejich činnosti je pro naši organizaci vysloveně přínosem. Jsme moc rádi, že spolupráce i nadále probíhá a naše organizace má možnost zjišťovat efekty svých programů na odborné úrovni ve spolupráci s Vaším ústavem.“

Příklad spolupráce s neziskovou organizací č. 2

Studentka Lucie Henzlová začala pracovat jako dobrovolnice v neziskové organizaci o. s. Agapo, a aby dokázala lépe pochopit procesy odehrávající se uvnitř neziskové organizace, rozhodla se zabývat výzkumem jedné konkrétní oblasti, podporovaného zaměstnání. Z výzkumu nakonec napsala bakalářskou diplomovou práci s názvem Evaluace programu Podporované zaměstnávání nabízeného o.s. Agapo (z pohledu uživatelů), kterou obhájila v jarním semestru 2007.

Cílem práce bylo zodpovědět otázku: Jak hodnotí program podporované zaměstnávání uživatelé tohoto programu v o.s. Agapo? Nejprve byla provedena teoretická reflexe problematiky podporovaného zaměstnávání. Byl popsán koncept sociálního vyloučení, sociálního začleňování skupin obyvatelstva obrožených sociálním vyloučením, zahraničních zkušeností s PZ a jejich vliv na český model PZ. Jak jsou Standardy PZ dodržovány z pohledu uživatelů služby a jak celou službu uživatelé hodnotí, je zjišťováno v empirické části práce. V souladu s výsledky empirického šetření lze konstatovat, že klienti vnímají program jako účinnou pomoc při získávání místa na otevřeném trhu práce, a to především z následujících důvodů: program zvyšuje sebedůvěru klientů, umožňuje jim efektivněji komunikovat s potenciálními zaměstnavateli, pomáhá klientům překonat počáteční potíže spojené se zúvkem na novém pracovišti a zvyšuje jejich zájem o další rozvoj. Pracovní místa nalezená pomocí programu PZ však příliš neodpovídala původním představám klientů a v podstatě naplňovala jen ty požadavky klientů, které byly označeny jako existenční, tedy požadavky na pracovní dobu a na finanční ohodnocení. Program PZ tedy zvýšil šance klientů získat zaměstnání na otevřeném trhu práce, ale nezvýšil jejich šance získat takové zaměstnání, které by naplňovalo jejich původní představy ohledně pracovního místa.

III. Indikátory a evaluace, publicita projektu a jeho udržitelnost

Veškeré aktivity, které byly realizovány v rámci projektu, jsou pečlivě dokumentovány a zveřejňovány na webových stránkách projektu. Počty podpořených osob v rámci jednotlivých aktivit jsou uvedeny v této zprávě, celkové souhrny jsou součástí monitorovacích zpráv a závěrečné zprávy.

Mezi podpořené subjekty patřili především studenti (bakalářských, magisterských i doktorských studijních programů), vysokoškolští učitelé (vedoucí kateder, ale i další odborníci z celé ČR), partnerské a jiné instituce.

Publicita

Je zřejmé, že projekt nezůstal uzavřen pouze „za zdí“ Masarykovy univerzity, ale během krátké doby se díky mnohým aktivitám stal známým po celé ČR. O věhlasu projektu svědčí nejen značná návštěvnost webových stránek, ale i četnost kontaktů a žádostí o konzultace při řešení výzkumných úkolů.

Řešitelé projektu plánovali a realizovali jednotlivé kroky podporující publicitu projektu nejen v rámci MU, ale i v celé ČR. V rámci zajištění publicity projektu byly realizovány informační semináře pro neziskové organizace (prosinec 2005, FF MU) a pro studenty a vyučující FF MU (prosinec 2005). Samozřejmostí byly informace o projektu prostřednictvím nástěnek a letáčků (prezentačních materiálů). Začátek projektu byl představen také na tiskové konferenci (prosinec 2005) a tisková zpráva o projektu byla publikována v deníku Rovnost (14. 12. 2005), o projektu informovala ve své tiskové zprávě také Masarykova univerzita.

Informace o projektu jsou součástí řady odborných textů a publikací, které vznikly v průběhu trvání projektu. Např. v časopise *Aula* (č. 4, 2006, s. 22–30) je spojena prezentace projektu s i informacemi o výzkumech realizovaných kvalitativní metodologií. Informace o projektu i další odborné texty vzniklé v době řešení projektu byly publikovány také ve sbornících z konferencí ČAPV 2006 a 2007 apod. (seznam publikovaných textů je součástí již zmíněné Přílohy B).

Záměry projektu a postupy při jeho realizaci byly prezentovány v rámci všech vzdělávacích aktivit realizovaných v rámci projektu (viz výše), na pracovních seminářích i workshopech, a také na již zmíněné studentské soutěži.

Samozřejmostí bylo informování o projektu ve formě přednášek či posterů na řadě konferencí v ČR i v zahraničí: Konference ČAPV (září 2005 Olomouc, září 2006 Plzeň, září 2007 České Budějovice); Konference Vysoké školy a ESF (červen 2007 Olomouc); Konference SCO (leden 2007 Brno); Konference Trendy v přípravě pedagogických pracovníků (březen 2007 Brno); Konference Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku (leden 2006 Praha, leden 2007 Olomouc); Konference ISCEI (leden 2007 Portorož, Slovinsko); Konference Pedagogická evaluace (září 2006 Malenovice) a jiné.

Všechny texty týkající se prezentace projektu jsou dostupné na jeho internetových stránkách.

Udržitelnost a pokračování projektu

O významu výsledků hodnoceného projektu (který byl realizován v duchu principů „zeleného úřadování“) pro budoucnost a o jeho návaznostech i po skončení podpory z ESF nejsou pochybnosti. Díky projektu byla „nastartována“ řada aktivit a vznikla virtuální i fyzická základna, kterou budou moci i nadále využívat studenti MU i široká odborná veřejnost. Návaznosti a významy pro budoucí dění se vztahují zejména k následujícím oblastem:

- Vytvořené kurikulum pro výuku kvalitativní výzkumné metodologie zůstává základem pro řadu vzdělávacích akcí a výuku nově koncipovaných předmětů, které zůstávají i nadále součástí studijních programů pro studenty pedagogických oborů na FF MU.

- Nadále zůstane k dispozici virtuální podpora kvalitativního výzkumu, tj. poznatková databáze v podobě webových stránek projektu, včetně odkazů, online textů atd. Ta bude i nadále inovovaná a bude sloužit nejen studentům, ale i široké odborné veřejnosti.
- K dispozici zůstává také fyzická (nevirtuální) poznatková podpora (tematicky zaměřená knihovna, práce studentů, původní i jiné texty, učebnice).
- Studenti budou moci i nadále spolupracovat s partnery projektu, kterým tato spolupráce přinesla dobrou zkušenost. Partnerské instituce budou moci i nadále nabízet praktická témata jako podklady pro výzkumné úkoly studentů. Takto realizovaná spolupráce má velký význam zejména pro přiblížení teorie a praxe a rozvoj praktického výzkumu.
- V neposlední řadě – řešitelé projektu budou moci ve své další práci se studenty navázat na nenahraditelnou novou zkušenost, kterou v průběhu projektu získali.

IV. Závěr

Projekty, a zvláště ty, které jsou podporovány Evropskými strukturálními fondy, se staly fenoménem doby. Aktivizují dění, vzbuzují zájem, ale někdy také skepsi vztahovanou ke smysluplnosti projektů a zejména k využitelnosti a udržitelnosti výsledků. Jde zejména o ty projekty, jejichž výsledky ve formě podpory řady subjektů nejsou hned viditelné (kdy nejde o stavbu domu ani nové silnice) a kvalita podpory (vzdělávání, poradenství) je jen obtížně měřitelná. Evaluace projektu *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: posílení profesních kompetencí absolventů* byla zaměřena nejen na posouzení kvantity výstupů, ale i jejich kvality a zejména užitečnosti projektu v jeho jednotlivých částech pro konkrétní subjekty. Závěrečné zhodnocení je možné shrnout do odpovědí na dvě základní otázky:

1. Do jaké míry byly cíle projektu naplněny?

Je nesporné, a výše zmíněné to dokladuje, že se řešitelům projektu podařilo naplnit všechny plánované cíle a uskutečnit stanovené klíčové aktivity odpovídajícím způsobem. Projekt přinesl mnoho konkrétních výsledků a užitečnou, jasně dokladovanou podporu pro celou řadu osob i institucí.

2. Co lze považovat za nejsilnější stránky projektu?

- Celostátní rozměr projektu. Projekt získal celostátní rozměr, aktivity realizované v rámci projektu a jeho výsledky se setkaly s řadou pozitivních reakcí, výstupy jsou dostupné široké odborné veřejnosti. Projekt se stal známým v celé ČR díky dobře organizované publicitě a řadě aktivit s celostátním rozsahem
- Propojení s praxí. Projekt prohloubil orientaci studentů na trhu práce a umožnil jim navázat spolupráci s potenciálními zaměstnavateli.
- Dovednostní charakter kurzů. Absolventi kurzů, které byly v rámci projektu nabízeny, získali nejen teoretické znalosti, ale i konkrétní dovednosti v oblasti vedení výzkumu za využití kvalitativní metodologie, počítačového zpracování dat apod. (a certifikát o jejich nabytí), které mohou uplatnit ve své budoucí praxi.
- Udržitelnost a další rozvoj. V rámci projektu vznikla řada ojedinělých a zajímavých odborných textů a široká (virtuální i fyzická) databáze odborných textů, publikací a odkazů vztahujících se ke kvalitativní metodologii.
- Přínos pro Masarykovu univerzitu. Projekt přispěl k rozvoji studijních programů a výuky na MU koncipováním nových kurzů, realizací výuky a vybudováním knihovny kvalitativního výzkumu (knihovní fond má hodnotu 300 tisíc Kč).

Výsledky projektu a jeho výstupy tedy nezádávají žádný důvod k pochybnostem a projekt je možné považovat za úspěšně splněný.

Hodnocený projekt *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: posílení profesních kompetencí absolventů* má silný potenciál k dalšímu rozvoji v již zmíněných návaznostech. Za významné lze považovat skutečně jedinečné výstupy projektu, který tak dal základ „brněnské škole“ kvalitativního výzkumu.

zhotovila

dne 10. 9. 2007

Bohumíra Lazarová

doc. PhDr. Bohumíra Lazarová, Ph.D., Katedra společenských věd, Fakulta sportovních studií MU, Sladkého 13, 617 00 Brno, lazarova@fsps.muni.cz

Příloha A. Závěrečné práce v e-learningovém kurzu Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách

1. Mgr. Pavel Brebera : Jaká jsou specifika rané fáze tvorby vzdělávacího programu u studentů učitelství?

Vedoucí práce: Mgr. Klára Šedřová, Ph.D.

Předmětem výzkumného šetření je učitel ve své kontextuální determinovanosti aktuální fázi probíhající vzdělávací reformy v České republice, jež na něj klade zcela specifické nároky, zejména pak úkol přímo se podílet na tvorbě vzdělávacího programu své školy. Práce se konkrétně zaměřuje na tu etapu profesní dráhy učitele, která je v odborné literatuře vymezena jako studium učitelského oboru. Hlavním výzkumným problémem šetření je otázka: Jaká jsou specifika rané fáze tvorby kurikulárního projektu u studentů učitelství? Výzkum jako celek je pojat jako případová studie konkrétní skupiny studentů učitelství v rámci specifického modelu přípravného vzdělávání učitelů anglického jazyka, kteří po dobu jednoho školního roku svého působení v reálném prostředí školy mají za úkol vytvořit návrh části školního vzdělávacího programu pro vzdělávací obor Cizí jazyk – anglický jazyk. Šetření je založeno na sběru a analýze kvalitativních dat. Využity byly výzkumné techniky s různou mírou strukturovanosti, počínaje analýzou naprosto nestrukturovaného klinického psaní studentů (reflektivních deníků), dále výpověďmi studentů v asynchronně pojatých on-line diskusních skupinách s malou mírou řízenosti ze strany výzkumníka (výzkumník pouze poskytl téma diskuse) a formou semistrukturovaných rozhovorů výzkumníka s jednotlivými studenty.

2. Mgr. Daniela Sršníková: Korekcia písomného prejavu a jej vplyv na učebný proces. Vnímanie hodnotenia písomného prejavu študentmi (zakotvená teória)

Vedoucí práce: Mgr. Klára Šedřová, Ph.D.

Příspěvek se zabývá hodnocením písemného projevu gymnaziálních studentů. Jedním z hlavních cílů příspěvku je zmapování a porovnání názorů studentů na hodnocení a opravu jejich písemného projevu a na základě realizovaného výzkumu jejich názory a postoje interpretovat. Podle autorky právě toto subjektivní vnímání žáků ovlivňuje jejich schopnost učit se. Práce využívá některé metodologické postupy zakotvené teorie.

3. Mgr. Pavel Svoboda: Možnosti uplatnění ICT ve VS jazykovém vzdělávání – pohled učitelů

Vedoucí práce: Mgr. Klára Šedřová, Ph.D.

Cílem projektu bylo prozkoumat stav a vývoj v oblasti uplatňování ICT pro účely jazykového vzdělávání v konkrétní vysokoškolské instituci. Hlavní pozornost je věnována postojům, přístupům a názorům učitelů, kteří jsou konkrétními realizátory jazykového vzdělávání v dané instituci. Význam projektu spočívá v tom, že v obecné rovině chtěl přispět k prozkoumání možností uplatnění ICT ve vysokoškolské výuce jazyků, dále procesů, během kterých k tomuto uplatňování ICT dochází, a faktorů, které se na tomto využívání ICT nějakým způsobem podílejí. Z praktického hlediska mohou být výsledky projektu velmi užitečné pro danou konkrétní vysokoškolskou instituci, protože mohou nabídnout jejímu managementu cenné informace o fungování určité oblasti vzdělávání, na základě kterých by bylo možno přijmout příslušná opatření a rozhodnutí vedoucí k pozitivnímu vývoji v dané oblasti. Stejně tak významné mohou být získané výsledky také pro samotné učitele z dané vzdělávací instituce, kteří se tak díky nim mohou lépe zorientovat ve zkoumané oblasti, mohou pochopit různé vztahy a získat inspiraci či motivaci pro svou další vzdělávací činnost. Veškeré tyto informace však mohou být užitečné i pro jakékoliv další vysokoškolské učitele.

4. Mgr. Lucie Jagošová: Spolupráce muzea a školy z pohledu pracovníků muzea v oblasti práce s veřejností (kvalitativní případová studie)

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Redlichová

Text se zabývá spoluprací muzea a školy, dvou institucí, které se obě, i když odlišnou mírou a intenzitou, zabývají edukací žáků. Úvodní pohled nastiňuje spolupráci muzeum-škola jako součást muzejně-pedagogických aktivit muzeí a zmiňuje některé ze současné počínů v této oblasti. Pomocí kvalitativní případové studie nahlíží text do problematiky spolupráce muzeum-škola a jejich specifík očima muzejních pracovníků, kteří v této oblasti pracují.

5. Mgr. Kateřina Korcová: Role učitele ve škole Montessori

Vedoucí práce: Mgr. Roman Švaříček

Projekt se zaměřuje na roli učitele ve škole Montessori. Cílem je popsat, jak vybraná učitelka zvládá roli učitele ve škole Montessori. Sběr dat probíhal formou rozhovoru s učitelkami a pozorování ve třídě převážně během fáze volné práce, na kterou je v pedagogice Montessori kladen velký důraz.

6. Mgr. Jitka Sedláčková: Vliv osobní zkušenosti se zážitkovou pedagogikou na práci učitele a jeho osobnost

Vedoucí práce: Mgr. Roman Švaříček

Text se zabývá zážitkovou pedagogikou, tzv. českou cestou, tedy metodou využívanou Prázdňinovou školou Lipnice. Sleduje, jakým způsobem se tato metoda může dostat do běžné školní praxe. V tomto případě na základě kvalitativního výzkumu popisuje, jak byl účastník kurzu PŠL ovlivněn jako osobnost a jak se tento vliv promítá do jeho učitelské praxe.

7. Mgr. Zdeňka Dohnalová: Etika sociální práce očima řeholních sester

Vedoucí práce: Mgr. Martin Sedláček

Výzkumné šetření se zaměřuje na řeholnice, které pracují jako zdravotní sestry ve vybraném domově důchodců. Sociální práce řeholních sester má mnoho etických specifik – jejich analýza tvoří jádro tohoto projektu. Výzkum se pokouší konkrétně zodpovědět otázku: Jaká je identita řeholní sestry v roli sociální pracovnice? S řeholnicemi byly vedeny polostrukturované hloubkové rozhovory, dále byla využita metoda zúčastněného pozorování (v domově důchodců), analýzy dokumentů (kroniky kongregace, kroniky domova důchodců, výroční zprávy domova důchodců).

8. Mgr. Ivana Čechová: Informační a komunikační technologie jako prostředek jazykové přípravy vysokoškolských studentů

Vedoucí práce: Mgr. Roman Švaříček

Cílem projektu je popsat a prozkoumat, zda a jakým způsobem informační a komunikační technologie ovlivňují jazykovou přípravu studentů a tím obohatit znalost problematiky informačních a komunikačních technologií ve vztahu ke studiu cizích jazyků na vysoké škole. Projekt si klade za cíl v rovině teoreticko-pedagogické přispět k poznání role ICT v jazykové přípravě na vysoké škole s důrazem na rozvoj jednotlivých řečových dovedností. V praktické rovině je cílem přinést poznatky k tomu, jaké postoje zauímají studenti k využívání ICT, zda a jak je reálně využívají při studiu cizích jazyků. Další snahou je získat poznatky, zda výsledky mohou poskytnout informace použitelné při vytváření dlouhodobější vize využívání ICT v jazykové přípravě.

9. Mgr. ŠÁRKA ŠIMŠOVÁ: *Postoje vysokoškolských studentů k výtvarné výchově, jejich názory na vlastní schopnosti (nadání?) a příčiny které je k těmto závěrům vedly*

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Redlichová

Cílem výzkumu bylo porozumět tomu, z jakých příčin a kdy studenti došli k přesvědčení, že nejsou výtvarně nadaní a proč se přestali zajímat o výtvarnou činnost. Zjistit, co je nejčastější příčinou ztráty zájmu o tvorbu a v jakém asi věku se to obvykle děje. Použitá technika sběru dat byl strukturovaný rozhovor. Respondenty byli studenti, kteří si o sobě myslí, že nejsou výtvarně nadaní, a ve svém zvoleném oboru na VŠ mají povinně zahrnutou i výtvarnou výchovu. Konkrétně se jednalo o studenty oborů vychovatelství, učitelství 1. stupně ZŠ, doplňujícího pedagogického studia. Závěry výzkumu mohly přispět k pochopení a případně i k přehodnocení vlastních postojů studentů, kteří budou pracovat s dětmi, a tudíž v mnohém mohou velmi ovlivnit jejich budoucí postoj k výtvarné tvorbě.

10. Mgr. Karla Brücknerová: Estetická výchova v české základní škole. Příběh paní učitelky Alžběty

Vedoucí práce: Mgr. Jan Kolář

Text vymezuje estetickou výchovu a její místo v kurikulu české základní školy. Poukazuje na významnost východisek pro realizaci estetické výchovy a zároveň na jejich absenci ve vzdělávacích programech. Na základě kvalitativní sondy popisuje jedno možné pojetí estetické výchovy, v němž je hlavním tématem snaha upevňovat pozici učitele a estetickovýchovného předmětu v prostředí relativních hodnot.

11. Mgr. Martina Šipošová: Vybrané aspekty komunikácie vo vyučovaní anglického jazyka – vplyv učiteľových otvorených otázok na študenta a dôsledky tohto vplyvu

Vedoucí práce: Mgr. Martin Sedláček

Výskumný projekt bol zameraný na oblasť komunikácie a interakcie vo vyučovaní anglického jazyka, predovšetkým problematiku vplyvu a dôsledkov vplyvu učiteľových otvorených otázok na študenta. V metodologickej rovine predstavuje projekt inovatívny prístup v skúmaní komunikácie vo vyučovaní a táto netradičnosť vyplýva z uplatnenia zakotvenej teórie a jej kódovania. Podnetným a zaujímavým je tiež výber cieľovej skupiny – devätnásť a dvadsaťročných študentov 1. ročníka študijného odboru anglický jazyk v kombinácii s iným predmetom, čiže budúcich potenciálnych učiteľov anglického jazyka.

Pozoruhodnou črtou hlavného zistenia je prívlastok „konštruktívny/a“, nakoľko sa ukázalo, že vplyv učiteľových otvorených otázok je konštruktívny a v dôsledku tohto vplyvu dochádza vo vyučovaní anglického jazyka na hodinách jazykových seminárov ku konštruktívnej konverzácii.

12. Mgr. MARTIN SKUTIL: Jsou minority ve výhodě? Příspěvek k postavení chlapců–studentů ve feminizované skupině

Vedoucí práce: Mgr. Roman Švaříček

Práce představuje provedené kvalitativní výzkumné šetření, jehož primárním cílem bylo zjistit, a popsat, zda a jak chlapci studující v programu Učitelství pro 1. stupeň ZŠ na PdF UHK vnímají své specifické postavení ve skupině. Cílem bylo dále zjistit, jakým způsobem se projevuje specifické postavení ve skupině, jakým způsobem pocítují studenti specifickou svému postavení ze strany spolužáček a jak se se svým specifickým postavením ve třídě studenti vyrovnávají, popřípadě jak studenti využívají svého specifického postavení při studiu? Jako výzkumná metoda byl zvolen částečně strukturovaný rozhovor.

13. Mgr. Kamila Sekerová: Jazykové rysy výukového dialogu vedeného s nečeským žákem v prostředí české základní školy (analýza rozhovorů)

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Chaloupková

Česká republika je stále častěji pocítována jako prostor, v němž dochází ke sžívání příslušníků několika národů. Jelikož legislativa naší země určuje, že legálně pobývajícím cizincům od 6 do 15 let musí absolvovat povinnou školní docházku, počet cizojazyčných žáků na našich školách přirozeně stoupá. Od září roku 2004 upravuje výuku češtiny pro cizince i nový školský zákon, který poprvé výrazněji reflektuje existenci odlišných etnik na našem území. Můžeme tedy začít hovořit o tzv. multietnické komunikaci, na kterou ale česká škola zatím reaguje velmi „opatrně“.

Klíčovým cílem předkládané zprávy je analyzovat a následně detailně popsat, jaká specifika vykazuje školský dialog vedený mezi českým učitelem a jeho nečeským žákem na základní škole. Naším záměrem je tedy nastínit a blíže specifikovat, jakou roli sehraje výukový dialog jako reprezentant školní dvoucestné komunikace ve vztahu k problematice začleňování cizojazyčných žáků do nového jazykového, a mnohdy i kulturního prostředí.

14. Mgr. Ondřej Sekera: Zachycení názorů vychovatelů na jejich profesi

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Chaloupková

Cílem tohoto výzkumu bylo zachytit skutečné názory vychovatelů na jejich profesi, kteří pracují v systému ústavní péče u nás. Chceme zjistit, co skutečně vychovatele trápí nebo naopak, co jim přináší uspokojení v práci. Důvodem, proč se touto problematikou zabýváme, je fakt, že vychovatelé vstupující do praxe nemají jasnou představu, co je čeká. Také laická veřejnost neví, co obnáší každodenní rutina v zařízeních zaměstnávajících tento typ pedagogických pracovníků. Myslíme si, že na základě našich výsledků by mohly být pozměněny, nebo alespoň doplněny o námi zjištěné poznatky, studijní programy připravující vychovatele na výkon profese. Popř. bychom mohli docílit toho, že na tento druh práce bude nahlíženo s úctou, mohl by se pozměnit (předpokládáme k lepšímu) také společenský status vychovatele.

Hlavním metodou výzkumu se stala analýza rozhovorů vedených s vychovateli (pro naše studijní účely s jedním vychovatelem). Vychovatelé uváděli názory na profesi a fakta z praxe, která možná přinesou jiný pohled na jejich práci.

Příloha B. Odborné články a publikace

1. ŠEĎOVÁ, Klára. Možnosti uplatnění zakotvené teorie v pedagogickém výzkumu: Rodinná socializace dětského televizního diváctví. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, Studia paedagogica, U 10*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3891-8, s. 123–132.
2. ŠEĎOVÁ, Klára. Podoby pedagogické komunikace v české škole: intencionální a iluzivní dialog. *Pedagogika*, 2005, č. 4, s. 368–381. ISSN 0031-3815.
3. ŠEĎOVÁ, Klára. Mateřství jako heroický epos. *Vystoupení na konferenci Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku Umění ve vědě – věda v umění*, Praha, leden 2006.
4. ŠEĎOVÁ, Klára, NOVOTNÝ, Petr. Studentský výzkum jako nástroj poznání pedagogické reality. In *Sborník z konference Pedagogická evaluace 2006*. Ostrava: Pedagogická fakulta OU, 2006. ISBN 80-7368-272-9.
5. *Sborník příspěvků 14. konference ČAPV*. Plzeň: ZČU, 2006. ISBN 80-7043-483-X.
6. ŠEĎOVÁ, Klára, ZOUNEK, Jiří. ICT očima učitelů. *Sborník příspěvků 14. konference ČAPV*. Plzeň: ZČU, 2006. ISBN 80-7043-483-X.
7. ŠVARÍČEK, Roman. Rozvíjející se kvalitativní přístupy ke zkoumání edukační reality. *AULA*, 2006, roč. 14, č. 4, s. 22–30. ISSN 1210-6658.
8. ŠVARÍČEK, Roman. Je zakotvená teorie teorií? *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, Studia paedagogica, U 10*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3891-8, s. 133–145.
9. ŠVARÍČEK, Roman. Indukce v kvalitativní metodologii. In *Študentské fórum: zborník príspevkov z 8. ročníka stretnutí*. Bratislava: Univerzita Komenského, Pedagogická fakulta, Občianske združenie Výchova – Veda – Vzdelávanie – Výskum, 2006. ISBN 80-969146-5-0, s. 13–20.
10. ŠVARÍČEK, Roman. Životní historie učitele experta. In *Současné metodologické přístupy a strategie pedagogického výzkumu. Sborník příspěvků 14. konference ČAPV (CD-ROM)*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2006, 17 s. ISBN 80-7043-483-X.

11. ŠVAŘÍČEK, Roman. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: posílení profesních kompetencí absolventů. In *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity*. Vyd. U11. Brno: MU, 2006. ISBN 80-210-4143-9, s. 209–210.
12. ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĎOVÁ, Klára. *Učební materiály pro kvalitativní výzkum v pedagogice*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4359-6. Vyjde v září 2007.
13. ŠEĎOVÁ, Klára, ŠVAŘÍČEK, Roman. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. E-learningový kurz. In *Sojka, P., Kvízda, M. (ed.). Sborník čtvrtého ročníku konference o e-learningu SCO 2007; CD-ROM, Přehledka kursů*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 7 s. ISBN 978-80-210-4296-4.
14. ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĎOVÁ, Klára. Jak se vyznat v babylónské krajině? Kritéria kvality kvalitativního výzkumu. In *Sborník textů z konference Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku „Analýza a interpretace kvalitativních dat“*, konané 15.–16. ledna 2007, Olomouc. V tisku.
15. ŠVAŘÍČEK, Roman. Expert teacher as a proficient and a moral authority. In International Congress for School Effectiveness and Improvement. *Book of Abstracts*. Vyd. 2006. Ljubljana: Šola za ravnatelje, 2007. ISBN 109616637037, s. 25–25. 3.1.2007, Portorož.
16. ŠVAŘÍČEK, Roman. *Zkoumání konstrukce identity učitele* (1. místo v kategorii studentů doktorských programů). Nepsaný rukopis.
17. REDLICOVÁ, Jitka. "Student Voice" in Czech Schools in the Context of Accountability and Autonomy. In *International Congress for School Effectiveness and Improvement. Book of Abstracts*. Vyd. 2006. Ljubljana: Šola za ravnatelje, 2007. ISBN 109616637037, s. 60–60. 3.1.2007, Portorož.
18. ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĎOVÁ, Klára. Konstruktivismus v e-learningové vysokoškolské výuce? *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, Studia paedagogica, U 12*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. V tisku.
19. ŠVAŘÍČEK, Roman. Rekonstrukce identity učitele. Příspěvek vyjde ve sborníku z XV. konference ČAPV v Českých Budějovicích, září 2007.
20. REDLICOVÁ, Jitka. Hlas žáků v české kurikulární reformě. Příspěvek vyjde ve sborníku z XV. konference ČAPV v Českých Budějovicích, září 2007.
21. ŠEĎOVÁ, Klára, ZOUNEK, Jiří. ICT v přípravě na výuku. Příspěvek vyjde ve sborníku z XV. konference ČAPV v Českých Budějovicích, září 2007.
22. *Sborník příspěvků 15. konference ČAPV*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2007. Vyjde v září 2007.

Příloha C. Obsah knihy Učební materiály pro kvalitativní výzkum v pedagogice

Anotace

Roman Švaříček, Klára Šedřová (eds.)

Publikace je určena především bakalářským, magisterským a doktorským studentům na Ústavu pedagogických věd Filozofické fakulty MU jako studijní opora. Kapitoly tvořící text knihy jsou zaměřeny na kvalitativní přístup ke zkoumání reality v pedagogických vědách. Kvalitativní přístup definujeme jako proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.

První polovina publikace se věnuje metodologii kvalitativního přístupu, zatímco druhá je složena z realizovaných kvalitativních výzkumů v pedagogických vědách.

Obsah knihy

Úvod

1. O projektu Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: posílení profesních kompetencí absolventů
2. Studentský výzkum jako nástroj poznání pedagogické reality
3. Jak vyučovat kvalitativní výzkum?
4. Je zakotvená teorie teorií?
5. Technika audit kolegů
6. K otevřenosti škol vůči rodičům a veřejnosti
7. Mateřství jako pozitivní hodnota a žitý svět
8. Možnosti uplatnění zakotvené teorie v pedagogickém výzkumu: rodinná socializace dětského televizního diváctví
9. ICT očima učitelů
10. Životní historie učitele experta

Příloha D. Vybrané obhájené ročníkové, bakalářské, magisterská a disertační práce

Ročníkové práce

BÁRTA, Ondřej: *Zjišťování potřeb komunitního vzdělávání pomocí kvalitativní metody focus groups*

Ročníková práce. Obhájeno: podzim 2006.

Vedoucí práce: Mgr. Klára Šedřová, Ph.D.

Ve stati je vymezena focus groups jako metoda kvalitativního výzkumu a popsáno její využití pro zjišťování potřeb komunity v rámci komunitního vzdělávání. Je tato metoda relevantní pro zjištění potřeb? Celkově spadá práce pod zastřešující téma: Škola a celoživotní učení. Co by měla škola lidem dávat, aby byli schopni a ochotni se učit po celý život? Komunitní vzdělávání je součástí celoživotního vzdělávání, která prostřednictvím komunity (tedy jejích příslušníků a složek) napomáhá rozvoji této komunity pomocí uspokojování jejích vlastních potřeb. Příslušníkem komunity rozumím jedince, který sdílí danou geograficky a sociálně vyhraněnou oblast. Složkami komunity potom rozumím složky sociální, kulturní, vzdělávací apod. Potřebami komunity rozumím soubor vzdělávacích, rekreačních, zdravotních, sociálních a rekvalifikačních potřeb.

SCHAUEROVÁ, Monika: *Vzdělávání seniorů v nadačním fondu Elpida*

Ročníková práce. Obhájeno: podzim 2006.

Vedoucí práce: Mgr. Roman Švaříček

Ve stati je vymezeno vzdělávání seniorů, konkrétně v nadačním fondu Elpida. Rozebrány jsou cíle a stupně vzdělávání. Účelem práce bylo zjistit, jaké kurzy navštěvují senioři a proč se vzdělávají. Celkově spadá práce pod zastřešující téma: Vzdělávání osob v postproduktivním věku.

ZÁLEŠÁK, Zdeněk: *Film ve výchově a vzdělávání v ČR*

Ročníková práce. Obhájeno: podzim 2006.

Vedoucí práce: Mgr. Klára Šedřová, Ph.D.

Práce se zabývá historií konceptu, mediální výchovou, či aktuálními důvody pro začlenění filmu do výchovně vzdělávacího procesu. Autor přitom vychází ze zkušeností při správě filmového klubu na základní škole.

Bakalářské a magisterské závěrečné práce

DVOŘÁKOVÁ, Magda: *Klima školní třídy očima žáků*

Magisterská práce. Obhájeno: podzim 2006.

Vedoucí práce: Mgr. Petr Novotný, Ph.D.

Předkládaná diplomová práce se zabývá fenoménem klimatu školní třídy ve sféře nižšího sekundárního školství. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části postupuje autorka od vymezení školní třídy jako specifické malé sociální skupiny, přes obecné vymezení pojmu klima přechází k samotnému pojmu klima školní třídy, který lze chápat jako ustálené vnímání, prožívání a reagování osob, účastnících se života ve

školní třídě, na veškeré události, které v tomto prostředí právě probíhají, proběhly nebo probíhat budou. Jako nejdůležitější faktory, které ovlivňují vnímání klimatu jmenuje autorka klima školy, osobnost učitele a osobnost žáka, zvláště jeho věková specifika. Teoretická část je zakončena nastíněním přístupů, jak lze klima diagnostikovat a představením základních výzkumných šetření, která se týkají školních tříd českých základních škol. Spolupráce se školou a o. s. Škola jako centrum komunity.

V empirické části autorka popisuje průběh a výsledky výzkumu, který byl realizován v šesté třídě jedné z brněnských škol. Z možných přístupů, kterými lze klima školní třídy zachytit, volí autorka školněetnografický přístup. Kvalitativními technikami zúčastněného pozorování a polostandardizovanými rozhovory s žáky se snaží postihnout, jak klima školní třídy vnímají samotní žáci, jako jedni z aktérů klimatu školní třídy.

HAŠKOVÁ, Michaela: *Vzdělávání rodičů: Klub rodičů a přátel neklidných a hyperaktivních dětí.*

Bakalářská diplomová práce. Obhájeno: červen 2006

Vedoucí práce: Mgr. Klára Šedřová, Ph.D.

Práce se věnuje vzdělávání rodičů dětí s lehkou mozkovou dysfunkcí a dětí neklidných. Tyto dvě poruchy neohrožují život dítěte, ale jeho sociální uplatnění. V rámci Centra pro rodinu a sociální péči existuje v Brně Klub rodičů a přátel hyperaktivních a neklidných dětí, na jehož činnost se autorka ve své práci zaměřila. Její snahou je zodpovědět otázku: Jak pomáhá Klub rodičů a přátel hyperaktivních a neklidných dětí řešit rodičům problémy spojené s každodenní výchovou dítěte s lehkou mozkovou dysfunkcí nebo dítěte neklidného. Na vybraném vzorku rodičů, kteří se v minulosti účastnily pravidelných klubových setkání bylo provedeno kvalitativní šetření za pomoci techniky rozhovoru.

ZAHRADNÍK, Jan: *Projekt vzdělávání pracovníků nízkoprahových zařízení*

Magisterská práce. Obhájeno: červen 2007.

Vedoucí práce: Mgr. Petr Novotný, Ph.D.

Autor se ve své práci věnuje problematice vzdělávání dospělých se specifickými potřebami na oblast sociálních služeb. Reaguje na aktuální situaci v sociálním poli a na základě analýzy vzdělávacích potřeb pracovníků v nízkoprahových sociálních službách vytváří vzdělávací projekt, který reaguje na konkrétní vzdělávací potřeby v této oblasti. Vzdělávací program reflektuje nový zákon o sociálních službách, který definuje kvalifikační požadavky na pracovníky v sociálních službách a povinnost jejich dalšího vzdělávání a umožňuje jim dosažení potřebné kvalifikace a rozšíření a zvýšení jejich odborných kompetencí.

Disertační práce

ŠEĎOVÁ, Klára: *Rodinná socializace dětského televizního diváctví*

Disertační práce. Obhájeno: 2006.

Vedoucí práce: doc. PhDr. Milada Rabušicová, Dr.

Disertační práce se zabývá socializací dětského televizního diváctví v rodinách předškolních dětí, tedy záměrným i nezáměrným jednáním, jímž rodiče ovlivňují dětskou televizní konzumaci a její efekty. Jádrem práce je kvalitativní výzkumné šetření realizované technikou hloubkových polostrukturovaných rozhovorů s matkami předškolních dětí.

Hodnotící zpráva projektu Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: posílení profesních kompetencí absolventů

Vypracovala: doc. PhDr. Bohumíra Lazarová, Ph.D., Katedra společenských věd, Fakulta sportovních studií MU, Sladkého 13, 617 00 Brno,
lazarova@fsps.muni.cz

Řešitel projektu: Ústav pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Arna Nováka 1, 602 00 Brno

Realizační tým projektu: Mgr. Roman Švaříček, Mgr. Klára Šedřová, Ph.D., Mgr. Jitka Vidláková, Mgr. Martin Sedláček, Mgr. Petr Novotný, Ph.D.,
doc. PhDr. Milada Rabušicová, Ph.D.

Registrační číslo projektu: CZ.04.1.03/3.2.15.1/0153

Trvání projektu: 25. 10. 2005 – 24. 10. 2007

Webové stránky projektu: www.phil.muni.cz/ped/kvalita

Kontakt: svaricek@phil.muni.cz

Projekt spadá do Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů, který je součástí schématu Evropského sociálního fondu. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.